

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
«БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра педагогіки та психології

Психологія сім'ї

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

підготовки

бакалаврів
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

053 Психологія

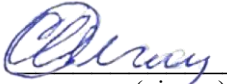
2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» для студентів спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти IV курсу.

Розробник: Гмиріна О. І., викладач, кандидат психологічних наук

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від «22» січня 2024 року № 4

Зав. кафедри док. пед. наук, професор С. В. Сапожников
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «23» січня 2024 року

Гарант освітньої програми к. псих. наук М. М. Ярошко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «24» січня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу І. В. Зеркаль
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання	українська	українська
Передумови вивчення навчальної дисципліни	ОДФ 2. 01 Вступ до спеціальності ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 07 Вікова психологія	ОДФ 2. 01 Вступ до спеціальності ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 07 Вікова психологія
Курс	IV	III
Семестр / триместр	7	8
Загальний обсяг годин / кредитів	180/6	180/6
Кількість змістовних модулів	2	2
Годин на аудиторне вивчення	70	22
Годин на самостійне вивчення	110	158
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» є підвищення рівня компетентностей студентів у галузі вивчення теоретичних знань щодо історичних етапів існування інституту сім'ї, порівняння поглядів різних вчених на етапи життєвого циклу сучасної сім'ї, криз, з якими нормативно стикається сім'я у процесі проходження життєвого циклу та тих криз, які не є нормативними, а виникають як наслідок процесу деструктивізації сім'ї.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- надати базові знання про сутність, особливості, поведінки сімей на різних етапах розвитку та функціонування;
- розуміти етапи виникнення та протікання кризових періодів сім'ї, розібратися в можливих методах діагностики та терапії сімейної сфери;
- сформувані у студентів первинні практичні навички щодо застосування одержаних теоретичних знань для аналізу особливостей поведінки кожного члену інституту сім'ї.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Психологія особистості» забезпечує набуття здобувачами освіти ряду *компетентностей*.

Компетентності, що формуються:

Після вивчення курсу «Психологія сім'ї» студенти повинні *знати*:

- історичний шлях формування сучасної сім'ї;

- форми шлюбно-сімейних відносин та особливості функціонування сім'ї на психологічному рівні;
- психологічні методи діагностики сім'ї, орієнтуючись на запит і актуальні питання;
- особливості протікання криз в сімейній структурі.

вміти

- визначати причину деструктивізації сімейних стосунків;
- проводити аналіз, робити прогноз розвитку сім'ї за результатами психодіагностичних процедур.
- формувати позитивні зміни в сімейній структурі, орієнтуючись на знання психології;
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

володіти

- навиками встановлення первинної бесіди в практичній діяльності психолога, при роботі з сім'єю;
- теоретичними та практичними знаннями в проведенні психо-корекційної роботи;
- рефлексією та критичним мисленням в оцінці отриманої психологічної інформації.

Інтегральна компетентність ІК

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,
- ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації раннього втручання).

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК12. Здатність до реалізації психологічної діяльності в етнічному середовищі.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР11. Скласти та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т. ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР12. Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР21 Вміти добирати і використовувати стандартизований діагностичний інструментарій, протоколи реагування, методики та втручання для подолання тривоги, стресу, зниження інтелектуальних здібностей та концентрації уваги, панічних атак громадян в умовах війни та постконфліктний період.

ПР22 Вміти добирати та застосовувати інструменти віддаленої роботи в умовах війни та постконфліктний період.

4. Зміст програми навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Особливості сім'ї як системи

Тема 1. Розвиток науки про сім'ю. Сім'я як соціально-психологічний феномен.

Сім'я в історичному аспекті. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії людського суспільства. Проміскуїтет. Кровнопоріднена сім'я. Груповий шлюб. Полігамія. Парний шлюб. Проблеми сучасної сім'ї. Практичний психолог- активний співучасник налагодження сімейних стосунків своїх клієнтів.

Література [1, 5]

Тема 2. Види та функції сім'ї.

Сучасна модель сім'ї та її особливості. Типи сімей в сучасному суспільстві. Форми шлюбно-сімейних стосунків. Психологічні особливості сімейних стосунків. Види сучасної сім'ї. Функції сім'ї та їхнє значення для гармонійного розвитку її членів.

Література [3,4]

Тема 3. Життєвий цикл сім'ї.

Поняття про ЖЦС. Етапи ЖЦС. Нормативні та ненормативні кризи під час проходження ЖЦС. Особливості та етапи становлення певного циклу в сім'ї. Погляди різних дослідників на класифікацію етапів ЖЦС.

Література [1,3]

Тема 4. Сім'я як система.

Головні положення теорії систем щодо сім'ї. Сімейна система. Сімейні підсистеми. Їхні варіації. Важливість гармонійного функціонування сімейних підсистем. Фактори ризику функціонування сімейної системи.

Література [1,5]

Тема 5. Динаміка сім'ї.

Психологічна готовність до сімейного життя. Обрання чоловіка. Теорії обрання чоловіка. Мотивація обрання шлюбу. Адаптація молодої сім'ї. Сімейні міфи та правила. Сімейні легенди.

Література [1,4, 6]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Особливості психотерапевтичної роботи зі сім'єю.

Тема 6. Задоволення шлюбом та подружжя сумісність.

Задоволення шлюбом. Критерії задоволення або не задоволення партнером. Очікування від сімейного життя і партнера і їх вплив на психологічний клімат в сім'ї. Соціально-психологічний клімат сім'ї. Подружжя сумісність.

Література [2]

Тема 7. Сімейні стосунки як фактор стабілізації сімейної системи.

Гармонійні та негармонійні сімейні стосунки. Сімейні конфлікти. Види сімейних конфліктів. Причини сімейних конфліктів. Причини порушення сімейної комунікації. Тактики розв'язання сімейних конфліктів. Ревнощі та подружні зради як причина та привід до сімейних конфліктів.

Література [4, 6]

Тема 8. Сім'я та соціалізація особистості.

Поняття соціалізації. Сім'я як інститут первинної соціалізації. Роль батька в вихованні дитини. Роль матері в вихованні дитини. Ролі бабусь та дідусів в вихованні дитини. Роль сиблінгів. Порядок народження. Види негармонійного виховання. Стилі батьківської поведінки.

Література [3,4]

Тема 9. Розлучення як кінець «життя сім'ї».

Розлучення як соціальний феномен. Причини розлучення. Періодизація процесу пост розлучення. Бінуклеарна сім'я. Наслідки розлучення для чоловіків, жінок та дітей. Повторні шлюби.

Література [2,3,5]

Тема 10. Сім'я в умовах війни: психологічні та психосоціальні проблеми.

Основні функції сім'ї та їх трансформація під час війни. Проблеми, що впливають на існування родини у кризовий період. Наслідки впливу труднощів війни на психіку членів родини, зокрема, психопатологічні чинники нервово-психічних розладів. Родинне виховання у сім'ях біженців, ускладнення дитячо-батьківських взаємовідносин. Насильство, підліткова девіація, девіантне материнство внаслідок згвалтувань.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												Форма контролю
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Особливості сім'ї як системи.													
Тема 1. Розвиток науки про сім'ю. Сім'я як соціально-психологічний феномен	16	3	3			10	21	2	2			17	У
Тема 2. Види та функції сім'ї	16	3	3			10	17					17	У
Тема 3. Життєвий цикл сім'ї	17	4	3			10	22	2	2			18	У
Тема 4. Сім'я як система	18	4	4			10	21		2			19	У
Тема 5. Динаміка сім'ї	22	4	4			14	17					17	КР, ПК
Разом за змістовим модулем 1	89	18	17			54	98	4	6			88	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Особливості психотерапевтичної роботи зі сім'єю.													
Тема 6. Задоволення шлюбом та подружнєю сумісністю	20	4	4			12	19	2				17	У
Тема 7. Сімейні стосунки як фактор стабілізації сімейної системи	20	4	4			12	16		2			14	У
Тема 8. Сім'я та соціалізація особистості	20	4	4			12	16		2			14	У
Тема 9. Розлучення як кінець «життя сім'ї»	19	4	3			12	19	2				17	КР, ПК
Тема 10. Сім'я в умовах війни: психологічні та психосоціальні проблеми.	12	2	2			8	12	2	2			8	

Разом за змістовим модулем 2	91	18	17		56	82	6	6		70	
Усього годин	180	36	34		110	180	8	14		158	

Форми контролю: усне опитування – У
 контрольні роботи – КР
 перевірка конспектів – ПК
 тестування – Т
 колоквиум – К
 інші - _____

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Розвиток науки про сім'ю. Сім'я як соціально-психологічний феномен	3	2	-
2	Види та функції сім'ї	3		-
3	Життєвий цикл сім'ї	3	2	-
4	Сім'я як система	4		-
5	Динаміка сім'ї	4		-
6	Задоволення шлюбом та подружн्या сумісність	4	2	-
7	Сім'йні стосунки як фактор стабілізації сімейної системи	4		-
8	Сім'я та соціалізація особистості	4		-
9	Розлучення як кінець ЖС	4	2	-
10	Сім'я в умовах війни: психологічні та психосоціальні проблеми.	2	2	-
Усього годин		36	8	-

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Еволюція шлюбу та сім'ї в історії людського суспільства	3	2	3/4
2	Функції сім'ї та їхнє значення для гармонійного розвитку її членів	3		3/-
3	Типи сімей в сучасному суспільстві	3	2	3/4
4	Сімейна система. Сімейні підсистеми	4	2	4/4
5	Фактори ризику функціонування сімейної системи	4		4/-
6	Теорії обрання партнера	4	2	4/4
7	Адаптація молодої сім'ї	4	2	4/4
8	Соціально-психологічний клімат сім'ї	4	2	4/4
9	Ревнощі та подружні зради як причина та привід до сімейних конфліктів	5	2	5/4
Всього:		34	14	34/28

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	Форми шлюбно-сімейних стосунків
2	Мотивація обрання шлюбу
3	Подружня сумісність. Критерії
4	Види сімейних конфліктів
5	Тактики розв'язання сімейних конфліктів
6	Роль матері в вихованні дитини

9. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми
1	Діагностика сумісності подружжя
2	Розробка тренінгу на подолання конфліктних ситуацій між подружжям

10. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Функції сім'ї	10	17	1
2	Період обрання шлюбного партнера	10	17	1
3	Причини дестабілізації сучасної сім'ї	10	18	1
4	Період народження другої дитини	10	19	1
5	Ревнощі – як фактор дестабілізації сім'ї	12	17	1
6	Причини виникнення конфліктів в подружньому житті	14	17	1
7	Родина з підлітками	12	14	1
8	Подружня зрада. Причини. Значення для сімейної системи	12	14	1
9	Родина зі старими батьками	12	17	1
10	Сім'я в умовах війни: психологічні та психосоціальні проблеми.	8	8	1
Усього годин		110	158	

11. Методи навчання:

Загальні:

- **Словесні** методи навчання: евристична бесіда; акроматичне пояснення (індукція, дедукція, традукція), розповідь, лекція, інструктаж, робота з підручником.
- **Наочні** методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.
- **Практичні** методи навчання: вправи, практичні й дослідні роботи.
- **Активні** методи навчання: сократівська бесіда, дискусія, кейс-стаді (метод ситуацій).
- **Методи інформаційно-телекомунікаційних технологій:** LMS (Learning Management System) програмні додатки для адміністрування навчальних курсів в рамках дистанційного навчання (Classroom, Prometheus, Quizlet, Udemy, EdX, Coursera, Brainly, Khan Academy, CK-12). WhatsApp, Viber, Telegram.

За характером пізнавальної діяльності:

- *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення учнями інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;
- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

ПРН 1 – лекція, проблемне навчання, портфоліо;

ПРН 2 - робота в малих групах; демонстрація, презентація;

ПРН 9 – навчальна дискусія; робота в малих групах, «займи позицію»;

ПРН 11 - лекція, навчальна дискусія, інструктаж; індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «акваріум», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчайчись-учусь»; презентація;

ПРН 12 – лекція, проблемне навчання, портфоліо; робота в малих групах; демонстрація, презентація;

ПРН 16 – індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», рольова гра, імітація, «ток-шоу»;

ПРН 21 - робота в малих групах; демонстрація, презентація;

ПРН 22 – лекція, проблемне навчання, портфоліо; робота в малих групах; демонстрація, презентація.

12. Методи контролю

- оцінка вирішення типових завдань;
- письмові контрольні роботи;
- усне опитування під час занять;
- оцінка рефератів по окремих розділах дисципліни з використанням монографічної і періодичної літератури;
- дистанційний контроль;
- іспит.

13. Розподіл балів, які отримують студенти. Іспит

Поточне оцінювання та самостійна робота		Підсумковий тест (екзамен)	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		

T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	40	100
Поточний контроль										
6	6	5	5	5	6	5	5	6		
Контроль самостійної роботи										
1	1	1	1	1	1	1	1	1		

14. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
83–89	B	добре	
75–82	C		
68–74	D	задовільно	
60–67	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90–100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань.

Оцінка «відмінно» виставляється студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять дисципліни і професії, яку вони набувають, виявили творчі здібності і використовують їх при вивченні навчально-програмного матеріалу. Відмінному рівню відповідає правильна й вичерпна відповідь на поставлене питання, в якій студент показав усебічне системне знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, вивчення яких передбачено програмами дисциплін; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83–89	B
	75–82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «дуже добре» (83–89 балів, В) – вище середнього рівня з кількома помилками – виставляється студентам, які повністю опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою. Оцінка «добре» виставляється студентам, які показують систематичний характер знань з дисципліни і вміють самостійно поповнювати свої знання протягом всього навчання;

Оцінка «добре» (75–82 бали, С) – виставляється студентам, які опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою; таким чином, робота студентами виконана, але з певною кількістю помилок.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68–74	D
	60–67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» (68–74 бали, D) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання непогано, але зі значною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою. Задовільному рівню відповідає у цілому правильна відповідь на поставлене запитання (завдання), якщо студент показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарата, показав недостатні знання літературних джерел. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили на екзамені помилки при виконанні екзаменаційних завдань, але під керівництвом викладача вони знаходять шляхи їх подолання.

Оцінка «достатньо» (60–67 балів, E) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35–59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0–34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання.

Форми поточного контролю: усне опитування, письмове опитування.

Форма підсумкового контролю: іспит.

16 Завдання для іспиту

Іспит з дисципліни включає виконання студентами індивідуальної роботи. Індивідуальна робота студентів полягає у виконанні індивідуального пошукового творчого завдання та складається з наступних етапів:

- обрання однієї із запропонованих тем;
- теоретичне опрацювання теми через збір, конспектування та анотування наукової літератури;
- аналіз зібраних наукових джерел;
- написання творчого звіту про ступінь розробки даної проблеми в сучасній психологічній теорії та практиці у вигляді наукових тез;
- захист звіту.

17. Питання на іспит

1. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії людського суспільства.
2. Проміскуїтет.
3. Кровнопріднена сім'я.
4. Груповий шлюб.
5. Полігамія.
6. Парний шлюб.
7. Проблеми сучасної сім'ї.
8. Практичний психолог- активний співучасник налагодження сімейних стосунків своїх клієнтів.
9. Сучасна модель сім'ї та її особливості.
10. Типи сімей в сучасному суспільстві.
11. Форми шлюбно-сімейних стосунків.
12. Психологічні особливості сімейних стосунків.
13. Види сучасної сім'ї.
14. Функції сім'ї та їхнє значення для гармонійного розвитку її членів.
15. Поняття про ЖЦС.
16. Етапи ЖЦС.
17. Нормативні та ненормативні кризи під час проходження ЖЦС.
18. Погляди різних дослідників на класифікацію етапів ЖЦС.
19. Головні положення теорії систем щодо сім'ї.
20. Сімейна система.
21. Сімейні підсистеми. Їхні варіації.
22. Важливість гармонійного функціонування сімейних підсистем.
23. Фактори ризику функціонування сімейної системи.
24. Психологічна готовність до сімейного життя.
25. Обрання чоловіка.
26. Теорії обрання чоловіка.
27. Мотивація обрання шлюбу.
28. Адаптація молодої сім'ї.
29. Сімейні міфи та правила.
30. Сімейні легенди.
31. Поняття задоволення шлюбом.
32. Критерії задоволення шлюбом..
33. Очікування від шлюбу.
34. Розрахунки на свою шлюбну роль.
35. Соціально-психологічний клімат сім'ї.
36. Подружня сумісність. Критерії.
37. Гармонійні та негармонійні сімейні стосунки.

38. Сімейні конфлікти.
39. Види сімейних конфліктів.
40. Причини сімейних конфліктів.
41. Причини порушення сімейної комунікації.
42. Тактики розв'язання сімейних конфліктів.
43. Ревнощі як причина та привід до сімейних конфліктів.
44. Подружні зради як причина та привід до сімейних конфліктів.
45. Поняття соціалізації.
46. Сім'я як інститут первинної соціалізації.
47. Роль батька в вихованні дитини.
48. Роль матері в вихованні дитини.
49. Ролі бабусь та дідусів в вихованні дитини.
50. Роль сиблінгів у власній соціалізації.
51. Порядок народження та його вплив на стосунки між сиблінгами.
52. Види негармонійного виховання.
53. Стилi батьківської поведінки.
54. Розлучення як соціальний феномен. Причини розлучення.
55. Періодизація процесу пост розлучення.
56. Наслідки розлучення для чоловіків.
57. Наслідки розлучення для жінок
58. Наслідки розлучення для дітей.
59. Бінуклеарна сім'я. Повторні шлюби.
60. Сім'я в історичному аспекті.

18. Методичне забезпечення

1. навчальна програма дисципліни;
2. робоча навчальна програма дисципліни;
3. комплексна контрольна робота;
4. конспекти лекцій;
5. інформаційно-методичне забезпечення практичних та семінарських занять;

19. Рекомендована література

Основна:

1. Бригадир М. Б., Бугерко Я. М., Ревасевич І. С. Загальна психологія. Збірник кейсів: навч.-метод. посіб. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2017. 35 с.
2. Бугерко Я. Рефлексія – засаднича умова самобуття людини. Методологія і психологія гуманітарного пізнання. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 753-802.
3. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
4. Кордунова Н. О. Геронтопсихологія: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2015. 59 с.
5. Поліщук В. М. Психологія сім'ї : підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.
6. Сабліна Н. Психологічна допомога та робота психолога з військовими та їх родинами у дні війни : монографія. Київ, 2023.
7. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 364 с.

Допоміжна:

8. Кутішенко В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
9. Савчин М. В. Загальна психологія : підручник. Вид. 3-тє, стереотип. Київ, ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
10. Слюсар Л. Українська сім'я в умовах війни / Демографія та соціальна економіка. 2023, № 2 (52). С. 3-20.
11. Шинкаренко І. Сім'я в умовах війни: психологічні, психосоціальні та психопатологічні проблеми / Науковий вісник ДДУВС. 2022. Спеціальний випуск № 2. С. 550-557.